

«ӨЗГЕНІҢ ҚҰЛЫ ЕМЕС, ӨЗ ЕЛІҢНІҢ ҰЛЫ БОЛ»

4-бет

ТАМШЫЛАР КҮНӘНІ ЖУМАЙДЫ

8-бет

ЗАН

ZANMEDIA.KZ

№70 (3601) 19 қыркүйек 2023

газеті

Қоғамдық-саяси, құқықтық газет

БҮГІНГІНІҢ БАС ТАҚЫРЫБЫ

ҚАТАЛ ҮКІМ: ҚЫЛМЫС ПЕН ЖАЛАНЫҢ АРАЖІГІН ҚАЛАЙ АНЫҚТАЙМЫЗ?

Елімізде балаларға қатысты зорлыққа жазаны күшейтетін заң әзірленді. Бұған әрине, Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың биылғы жолдауында берген тапсырмасы негіз болғаны даусыз.

(Соңы 2-бетте)

(Соңы 5-бетте)

МЕЖЕ

ӘКІМДІ САЙЛАУҒА ДАЙЫНБЫЗ БА?

14 қыркүйек күні Орталық сайлау комиссиясының отырысында 17 облыстың мәслихаттары пилоттық режимде сайлау өткізу үшін 45 аудан мен облыстық маңызы бар қалалардың тізбесін бекітті. Ал аудан және облыстық маңызы бар қала әкімдерін сайлау 5 қарашаға белгіленді.

Мәселе шешімі бір шаблонға сыймайтын, менталитеті шақырым сайын өзгерер, ұлан-ғайыр жері бар мемлекетті бір орталықтан басқару жақсылыққа алып келмейтінін өткен оқиғалар тізбегі анық көрсеткендей. Мажоритарлық сайлау жүйесі (көпшілік дауысы) арқылы әр ауыл, аудан, қала басшыларын тағайындау, болашақ стратегиялық жоспарлар үшін өте маңызды. Әлемдік жағдай және Қазақстанның хал-ахуалы жайлы сарапшылар пікірі екіұдай.

Әкімнің аты дардай, заты жұрдай

Өңірлерді қарасақ аудан әкімдерінің дәр-

менсіздігін жиі байқаймыз. Әрине, неге деген сауал туындары анық. Сауалымызға Мәжіліс депутаты Жанарбек Әшімжан жауап берді.

«Әкімдердің қолында бюджеті жоқ, тиісті деңгейде аудан аумағында әлеуметтік салаларға (білім, денсаулық), коммуналдық шаруашылыққа құзыреті жүрмейді. Бәрі аудан әкіміне мәлім, алайда ауыл шаруашылығы саласына да түрлі бұлақтан ағып келетін субсидияларды, өзге қаржы-қаражатты қарастыруға да қауқарсыз. Өңірде халық таудай тауқыметін арқалап аудан әкімдігіне барады. Ал қолындағы билігінің аты дардай болғанымен, заты жұрдай басшының халық алдындағы абырой-беделі де белгілі. Ауылдық округ-

тердің әкімдері туралы мүлде сөз қозғамай-ақ қоялық. Ал кешегі дәуірде ауданның бірінші хатшыларының даңқы неге дүрілдеді? Себебі, қолында билігі, қаражаты болды. Кез келген мәселеге өздері тікелей араласатын. Елдің бетіне тік қарай алатын», – дейді.

Аталмыш саяси шара өз нәтижесін бере ме деген сауалға Жанарбек Әшімжан «Мемлекет басшысының күні кеше Қазақстан халқына бағыттаған жолдауында «Аудан әкімдеріне жергілікті бюджетті басқару құқығын берген жөн деп санаймын. Бұл, ең алдымен, сол жердегі мәселелерді жедел шешу үшін қажет» дегені аймақтағылардың үмітін оятты деп білемін», – деп жауап қатты.

Әрине, ел Президенті аймақтарға қатысты саясатта маңызды реформалар жүргізуді 2020 жылы қолға алуды тапсырған еді. Соның нәтижесінде әкімдерді тікелей сайлау жүйесі енгізіліп, әкімшілік реформа қолға алынды. Тіпті, алғаш өткен жергілікті ауыл әкімдерін сайлау үдерісі де оң нәтиже көрсеткенін байқадық.

Үміткерлерге қойылар талап қандай?

Ал көпшілік күткен сайлау барысы қалай өтпек, сол турасын саралап өтсек. ОСК оты-

рысында сайлауға қатысты күн тәртібінде 5 мәселе көтерілді. Отырыстың бірінші мәселесі – сайлауды дайындау және өткізу күнтізбелік жоспарын бекіту туралы болды. Мәселеге қатысты ОСК төрағасының орынбасары Константин Петров баяндама жасады. Баяндамаға сүйенсек толық сайлау шарасы 50 күн ішінде аяқталады. Шаралар тізбегі келесідей:

- 16.09.2023 – 05.10.2023 (20 күн) аралығында кандидаттық ұсынылады;
 - 16.09.2023 – 10.10.2023 (25 күн) аралығында кандидаттар тіркеледі;
 - 10.10.2023 – 04.11.2023 (24 күн) аралығында үгіт насихат жүреді;
 - 04.11.2023 – 05.11.2023 (1 күн) тыныштық күні;
 - 05.11.2023 дауыс беріледі;
 - 05.11.2023 – 11.11.2023 (7 күн) аралығында сайлау қорытындысы анықталады.
- Екінші мәселесі аудан, облыстық маңызы бар қала әкімдеріне кандидатқа қойылатын талаптар жайлы болды. Үміткерлерге қойылған талаптар тізбегі келесідей екен:
- Сайланушы Қазақстан Республикасының 25 жастан асқан азаматы болуы шарт. Сот шешімі бойынша бас бостандығынан айырылған азаматтар сайлауға қатыса алмайды.

(Соңы 2-бетте)

ПІКІР

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Әділетті Қазақстанның экономикалық бағдары» атты жолдауы көпшілікті бейжай қалдырмай, қоғамдық ұйым өкілдері стратегиялық маңызды құжатқа орай үн қосуда. Батыс Қазақстан облысындағы Қазақстан халқы Ассамблеясының филиалындағы Аналар кеңесінің төрайымы Құрманалина Шалқыма Хайроллақызы жолдауға байланысты лебізін жеткізген белсенді жанның бірі.

«ЕҢ БАСТЫСЫ – ҚОҒАМДЫҚ САНАНЫ ӨЗГЕРТУ»

Жаңа мүмкіндіктерге жол ашатын жолдау ел дамуының басым бағыттары мен алдағы мақсат-міндеттерді нақты айқындап, халықтың тұрмыс сапасын жақсартуға, жаңа экономикалық үлгіге әділдік, инклюзивтік және үнемшілдік бағдарына негізделгені, еліміздегі экономикалық саясаттың жаңа моделін қалыптастыруға басымдық бергені көптің көңілінен шықты деп ойлаймын.

Шындығында, әділетті Қазақстанды құрамыз десек, ең бастысы, қоғамдық сана мен азаматтардың ниеті өзгеруі керек. Қазақтың құдайдан тілейтін бір тілегі бар: «Е, Құдайым, бала бер, бала берсең – сана бер, сана бермесең – ала бер», – дейді. Ендеше, ұрпақтың санасымен жұмыс жасау керек. Әрбір отбасында ұрпақ ең жақсы қасиеттерді, еңбекқор, тәртіпті, адал, әділ, үнемшілдікті бойына сіңірсе, оның бәрі бірігіп, біртұтас қоғамдық қасиетке айналары анық. Ұрпағымыз ойы, сөзі мен ісі бір жер-

ден шығатын адал азамат болуда отбасында алған тәрбиенің маңызы зор. Әділетті Қазақстан және Адал азамат ұғымдары – егіз құндылық, адалдық жоқ жерде ешқашан әділдік болмайды. Адал азамат және тұғырлы тұлға болудың негізі отбасында бала кезден қалыптасады. Сондықтан Аналар кеңесі – отбасында жас ұрпақтың зорлық-зомбылықсыз, қауіпсіз әрі алаңсыз өмір сүруін, ескелең ұрпақтың психикалық саулығын қадағалауы тиіс. Президенттің білім сапасын арттыру жөніндегі бастамалары бізді ерекше қуантты. Жолдауда көрсетілген тапсырмалар оңтайлы жүзеге асса, елдегі жұмыссыздық азаяды, ал жоғары кәсіби шеберлігі бар жастар саны сөзсіз артады. Сонымен қатар, Ассамблеяның Аналар кеңесі балаларға берілетін білімнің қолжетімді әрі сапалы болуын қамтамасыз етудің маңыздылығы мен денсаулық сақтау саласын дамыту, отбасылық-демографиялық жағдайға және балалар-

дың құқығы мен қауіпсіздігі мәселелеріне алаңдаушылық білдіреді.

Мемлекет басшысы кәмелетке толмағандарға жасалған зорлық-зомбылықтың кез келген түріне қатысты жазаны, білім беру мекемелеріндегі психологиялық қолдау қызметін институционалды түрде күшейтуді талап етті. Ол үшін бірыңғай сенім телефонын ұйымдастырып, зорлық-зомбылыққа және қысымға, яғни буллингке тап болғандарға көмек көрсетуге арналған бағдарлама әзірленуі керек. Сондай-ақ, қоғамдық тәртіпті бұзатын кез келген арандатушылық әрекетке қатаң тосқауыл қою қажет. Заң үстемдігі қамтамасыз етілмегендіктен қоғамда ұдайы келеңсіз оқиғалар болып жатады. Мысалы, қаладағы, көшедегі вандализм, кейбір отағасы мен отаналарының тәртіпсіздігі, мәдениетсіздігінен болатын неше түрлі тұрмыстық жанжалдарды жасыра алмаймыз. Сондықтан заңды қатаң сақтау, қоғамдық тәртіпті қамтамасыз ету, мәдениетті, білімді, ғылымды дамыту арқылы қоғамдық сананы, жастардың ниетін өзгертуге атсалысуымыз қажет деп ойлаймын.

ШАРА

КҮШТІ ҰРПАҚ ОТБАСЫНДА ҚАЛЫПТАСАДЫ

Орал қаласы Достық үйінде «Күшті ұлт отбасында қалыптасады» атты полиция қызметкерлерінің отбасыларына арналған іс-шара ұйымдастырылды. Шараға қоғам тыныштығын сақтау жолында уақытпен санаспай еңбек етіп, темірдей тәртіпке бағынған полиция қызметкері мен отбасын құрып, шаңырағының берекесін кіргізіп отырған жұбайлары мен балалары шақырылды.

Тақырыптық кездесудің басты мақсаты отбасылық құндылықтарды бағалауға және некенің оң имиджін қалыптастыруға, отбасы мәртебесін көтеруге, ата-аналардың бала тәрбиесіндегі жауапкершілігін арттыруға ықпал етуге бағытталған.

Тағылымды шараның соңында әріптестері арасында еңбегімен сый-құрметке бөленген полицейлердің отбасылары мерекеге орай алғыс хаттармен марапатталды.

Шараға БҚО полиция департаменті бастығының орынбасары, полиция полковнигі Нұрмахан Жалғасов, департаменттің кадр саясаты басқармасының бастығы, полиция полковнигі Қадыржан Сағын, БҚО әкімдігі ҚДБ «Қоғамдық келісім» КММ басшысының орынбасары Айгүл Туркина, қолөнер дәріптеушісі, қамшы жасау шебері, педагог, са-

рапшы Ринат Надырғожин, ҚР мәдениет қайраткері, Композиторлар одағының мүшесі Әділбек Сүлейменов және ішкі істер органдарының ардагері, отбасылық полиция династиясы, отставкадағы полиция подполковнигі Сергей Мановицкий қатысты.

Гүлбақша АБДУЛЛИНА, БҚО әкімі ҚДБ «Қоғамдық келісім» КММ аға кеңесшісі

МӨРЕ

ЖАЙЫҚТЫҢ БОЙЫНДАҒЫ ДҮБІРЛІ ДОДА

тық «Бәйге» федерациясының бас болуымен өтіп келе жатқанын атап өткен абзал. Бұған дейін «Жайық жүйрігі» екі мәрте Ақсай қаласында өткен болатын. Қала күніне орай өткізілген биылғы дода – «Жайық жүйрігі – 2023» атты бәйге түрлерінен БҚО ашық чемпионаты өңірдің ұлттық спорты тарихында қалары анық.

Айға жуық уақыт бойы бірлесе жасалған жұмыс нәтижесін берді, айшылық алыс жерлерден тұлпарын бәйгеге қосам деп келген ағайынға бек рақмет! Айтулы мерекеде, атаулы шарада қолғабыс болып, жұмыла іс жасаған барша бауырға, ұлт спортының басы-қасында жүрген жанашыр жігіттерге, әділ қазылық еткен көрермен халыққа мың алғыс! Тұлпарларымыздың тұяғы сүрінбесін! Батыс атбегілері бәйгелі бола берсін!» – деді бәйгеден соң ойымен бөліскен Орал қалалық Дене шынықтыру және спорт бөлімінің басшысы Армат Исанов.

Қала күніне арналған шаралар соңы гала-концертпен түйінделді. Думанды кеште Жайық бойындағы көне шаһардың көркемөнерпаздары мен елімізге танымал әншілер өнер көрсетіп, көрермендерге мерекелік көңіл-күй сыйлады.

Кеште барша оралдықтарды облыс әкімі Нариман Төреғалиев құттықтап, қаланың одан әрі өсіп-өркендеуін тіледі. Сондай-ақ, мерекелік шарада Қала күніне орай ұйымдастырылған «Жасыл қала», «Үздік маман» және «Үздік бейнетүсірілім және фотосурет» конкурстарының жеңімпаздары марапатталды.

Гала-концерт соңында отшашу ұйымдастырылды.

Қылқұйрықты Қамбар ата түлігін ұлттың құндылығы деп ұлықтаған қазақ жылқы десе ішер асын жерге қоятыны жасырын емес. Ер қанатына балаған тұлпарлар тұяғының дүбірі Жайық бойын жайлаған елді дүр сілкіндірді.

Орал қаласының күнін мерекелеу аясында батыстың бас бәйге тойы – «Жайық жүйрігі» ашық чемпионаты өтті.

Зашаған кенті аумағындағы «Бор-тау» атшабар алаңында ұйымдастырылған бәйгеге Ақтөбе, Атырау, Маңғыстау, Қарағанды, Батыс Қазақстан облыстарынан және Ресей Федерациясынан 130-дан астам шабандоз қатысып, бақ сынады.

Кұлағын қайшылап, жер тартыпқан тұлпарларды тізгіндеген шабандоздар әртүрлі қашықтықтағы тай жарысы, құнан жарысы, аламан және ұлы аламан бәйгеде 14 450 000 теңге көлеміндегі жалпы жүлде қорын сарапқа салды.

Топырақты төңкеріп, қара жерді қайыстырып шауып келе жатқан тарлан жануарларды күтіп, делебесі қозып, дүбірге қиқу қосқан көрерменнің қатары қалың. Бәйгенің ал-

дын бұйыртып жеткен жүйріктер де анықталды. Тай жарысында бәйгені теректілік Мейрам Шақановтың (шабандозы Саян) «Нұртөбелі» жеңіп алды. Ал 12 шақырымдық құнан бәйгеде Талғат Бисембиевтің (шабандозы Мәди) «Назкүрең» арғымағы бірінші боп келді. 21 шақырымдық аламан бәйге қорытындысында Маңғыстау облысынан келген Тұрлан Әдидің тұлпары оза шауып, бас жүлдеге ие болды. Ал ұлы аламанда теректілік Болат Жаңабаевтың (шабандозы Саян) «Сильвия» атты жүйрігі бас бәйгені қанжығыға байлады.

Осымен төртінші мәрте өткізілген «Жайық жүйрігі» бәйге түрлерінен БҚО ашық чемпионаты өз мәресіне жетті.

«Өңірдің басты бәйгесі төрт жыл қатарынан Батыс Қазақстан облыс-

ТАҒЫЛЫМ

«БӘЙГЕ» – ЖАС ШАБАНДОЗДАР МЕКТЕБІ

Ұлттық дәстүр – тәрбиенің қайнар көзі. Ұлттық тәрбие – өркениетті қоғам құрудың негізгі құралы. Себебі, ұлттық құндылық – ұлттың тірегі. «Жайық жүйрігі – 2023» аламан аясында жас ұрпақты ұлттық құндылықтар негізінде тәрбиелеу мақсатында Орал қаласына жапсарлас жатқан Құс фабрикасы ықшамауданында орналасқан «Саба» этно-кешенінде облыстық ұлттық спорт мектебінің «Бәйге» бөлімі ашылды.

Белгілі атбегі Ақылбек Ишановтың ат спортын дамытуға үлес қосып, ата-аналардан да, биліктен де қаржы алмай, ерікті түрде қала балаларын атқа баулып жүргені туралы талай мәрте айтылып та, жазылып та жүр. Бүгінде Ақылбектің шабандоздары тек облыс көлемінде ғана емес, республикалық, халықаралық деңгейдегі бәйгелерге қатысып, жүлделі болып жүр. Биыл Елорда кубогінде Боранбай Абдурахман, Башқұртстандағы бәйгеде Миразат Айсұлтан жүлдегер атанды.

Тіпті, ауыл атбегілерінің жүйріктеріне отырғызатын бала таппай, қалалық шабандоздар шауып жүрген жайттар бар. Осы мақсатта ұйымдастырылған жүйелі жұмысымызды көрген өңір басшылығындағы азаматтар қолдау қажеттігін түсінді. Сөйтіп, ұлттық спорт мектебінің жанынан «Бәйге» бөлімі ашылатын болды. Мұндағы 25 баланы белгілі атбегі, жаттықтырушы Ақылбек Иманов пен атқұмар ару Әйгерім Ғұмарова жаттықтыратын болады. Шабандоздар аптасына төрт рет жаттығады», – дейді «Саба» этно-кешенінің баспасөз хатшысы Ақмоншақ Мақсотқызы.

